

**Ansvarleg sakshandsamar sign. for utført handling:
Saka er godkjend av fylkesrådmannen:**

Dokumentoversyn:

Tal prenta vedlegg: 1

Tal uprenta vedlegg: *

St.meld. nr. 16 (2004 - 2005) - Leve med kulturminner - Uttale

Fylkesrådmannen rår Vestlandsrådet til å gjere slikt vedtak:

1. Vestlandsrådet ser positivt på at ein no legg opp til ein heilskapleg kulturminnepolitikk.
2. Vestlandsrådet meiner det er viktig at det regionale nivået i framtida får eit meir samla og heilskapleg ansvar – politisk, fagleg og ressursmessig – for kulturminnevernet, innanfor nasjonale mål og rammer.
3. For å få til ei god og heilskapleg forvaltning av kulturminna, må det tilførast meir midlar og gjevast større handlingsrom på lokalt og regionalt nivå. Målet må m.a. vere å få til meir formidling enn vi i dag har rom for.
4. Vestlandsrådet vil delta i eit eventuelt høyringsmøte om St. meld nr. 16.

Prenta vedlegg:

1. Bakgrunn og samandrag i St.meld. nr. 16 (2004-2005)

Uprenta vedlegg:

1. St.meld. nr. 16 (2004 - 2005) - Leve med kulturminner

Saksframstilling

BAKGRUNN

I talen sin til Vestlandsrådet sitt møte i Sandnes, 12.01.2005, viste leiaren i Vestlandsrådet, Nils R Sandal, m.a. til ei ny stortingsmelding om kulturminnepolitikken, og sa at Vestlandsrådet ville få høve til å uttale seg om meldinga i eiga sak.

INNHALD I MELDINGA

Den meldinga Sandal viste til var altså St meld nr 16 *Leve med kulturminner*. Regjeringa la fram denne meldinga 25 februar 2005 og godkjende meldinga same dag i statsråd. I denne meldinga presenterer "...regjeringen en handlingsplan for kulturminnepolitikken fram mot 2020. Målet med tiltakene i handlingsplanen er å stoppe forfallet og tapet av verdifulle kulturminner. Politikken skal bidra til at kulturminner og kulturmiljøer kan gi også kommende generasjoner kunnskap og opplevelser. Regjeringen vil at kulturminnene skal bevares som verdifulle ressurser og være med på å skape verdier i levende lokalsamfunn. Meldingen er utarbeidet med bakgrunn i kulturminneutvalgets utredning, NOU 2002: 1 Fortid former framtid – Utfordringer i en ny kulturminnepolitikk og høringen av denne."

I meldinga legg Regjeringa opp til ein meir offensiv politikk og ein politikk der ein ser forvaltning av kulturarven i eit større samfunnsmessig samanheng, dvs. som ein kulturell, sosial og økonomisk verdi. Meldinga legg òg opp til at det vert sett av meir midlar til forvaltning av kulturminne, m.a. ønskjer regjeringa å auke dei samla årlege tilskota til freda kulturminne i privat eige med 175 mill årleg utover dagens nivå. Regjeringa ønskjer vidare at staten i større grad enn i dag dekker utgifter til arkeologiske arbeide ved gjennomføring av mindre private tiltak. Private eigarar av freda kulturminne og frivillige aktørar skal òg få betre hjelp ved at staten skal dekke del av meirutgifter i samband antikvarisk rett sikring, vedlikehald og sikring av freda kulturminne.

VURDERING

Samfunnsmessig perspektiv og verdiprogrammet

Fylkesrådmannen ser positivt på at ein no legg opp til ein meir offensiv og heilskapleg kulturminnepolitikk noko som betyr at ein no ser kulturminnevernet i eit større samfunnsmessig perspektiv.

Ein konsekvens av dette er meldinga sitt ønskje om å etablere eit eige vedrødiskapingsprogram. Dette er ein ny måte å sjå kulturminnepolitikken. Kulturminne og kulturmiljø veit vi nemleg har òg potensiale t.d. innan reiselivet, noko som enno ikkje har blitt nytta godt nok ut.

Internasjonalt arbeid

Ein anna liten, men like fullt viktig dimensjon i meldinga, er styrking av internasjonalt samarbeid og utviklingssamarbeid. På Vestlandet har vi vist at nettopp ved å arbeide saman på tvers av fylkes- og nasjonsgrenser, har vi funne gode reiskapar for å drive spennande og internasjonale formidlingar av våre kulturarv – ofte kopla til reiseliv og kunnskapsformidling. I hovudsak har dette vore knytta til EU sine Interregprogram.

Utgifter til arkeologisk arbeid

Fylkesrådmannen er glad for at ein i meldinga opnar opp for at staten i større grad enn i dag dekker utgifter til arkeologiske arbeide ved gjennomføring av mindre private tiltak. Dette er

viktig. Det ville likevel vere ønskjeleg at ein gjekk endå lengre og opna opp for at staten òg dekkja slike utgifter for kommunane våre. Ikkje sjeldan utgjer dette faktisk ein stor utgiftspost, og det kan vere med å skape vanskar for å få ein best mogeleg dialog omkring kulturminneforvaltninga.

Musea si rolle

Fylkesrådmannen vil slutte seg til meldinga si vurdering av museumssektoren. Musea si rolle som kompetanse- og ressursbase for formidling, som ressurs for reiselivet, som sentral aktør i Den kulturelle skulesekken, osv, er særskild viktig. All den tid det likevel ikkje vert lagt opp til noko endringar med omsyn til at musea skal ta ei større rolle - eller få ei langt meir sentral rolle - i forhold til dei meir tradisjonelle forvaltningsoppgåvane innanfor kulturminnevernet, ser ikkje fylkesrådmannen det naudsynt med ytterlegare kommentarar her.

Kystkultur

Meldinga viser til at kystkulturen skal få eit auka fokus. Det ser fylkesrådmannen som særskild viktig. Kysten er langt på veg fellesnemnaren for Vestlandet og ei særskild merksem omkring kyst, kultur og felles historie er særskild viktig.

Statleg melding

Sett med nettopp Vestlandsauge – eller ut frå ein regional ståstad – må vi likevel få merke at kulturminnemeldinga – *Leve med kulturminner* – på same måte som for St meld nr 48 (2002 – 2003) *Kulturpolitikk fram mot 2014* – i all hovudsak er ei statleg melding.

Sjølv om meldinga vektlegg kommunane si rolle og ønskjer eit meir aktivt "første nivå" m.a. ved å legge betre til rette for dette gjennom den eksisterande plan- og bygningslova, er det likevel staten sitt ansvar for kulturminnepolitikken som er siktemålet – i røynda – for den finansielle verkemiddelbruken. For å illustrere dette kan vi t.d. nemne at det skal kome meir midlar til freda bygningar og anlegg og til middelalderkyrkjer. Dette er frå før i hovudsak eit statleg ansvar. Samstundes utgjer desse bygningane det minste talet verna bygningar i landet. Plan og bygningslova sine spesialområde for vern tek seg til samanlikning av det langt største talet verna bygningar i landet. Dermed vert den store massen av verna bygningar først og fremst eit regionalt og lokalt ansvar.

Det regionale nivået og kommunane vert direkte utfordra på dette punktet i meldinga, også økonomisk. All den tid mykje av den auka ressursbruken som det er gjort framlegg om i meldinga skal gå til statlege oppgåver, vert dette følgjeleg ei stor utfordring. For nokre år sidan tok Riksantikvaren òg bort tilskot til bygningar i spesialområde frå tilskotspostane sine, og reindyrka, med enkelte unntak, tilskot til freda bygningar. Slik vi les meldinga, vil det bli slik også i framtida.

Sett frå Vestlandsrådet si side vil vi gjere framlegg om at ein burde sjå på freda og verna miljø meir i samla, og så tildele midlar ut frå meir samla vurderingar.

Det lokale og regionale kulturminnevernet

Trass den sterke statlege vektlegging i meldinga, er det likevel eit strategisk mål for regjeringa at kommunesektoren skal styrkast som forvaltningsnivå innan kulturminnefeltet. Med sterkare satsing på kulturminnevern i kommunane, slik meldinga altså legg opp til, vil det regionale kompetansenivået bli viktigare enn før.

Sett frå Vestlandsrådet si side, er større ansvar til det lokale og regionale nivået naudsynt for å skape auke engasjement, deltaking og eigarkjensle til kulturarven vår. Dette er òg i tråd med det såkalla subsidiaritetsprinsippet, slik vi kjenner det frå Europeisk regionalpolitikk.

Meldinga legg òg opp til store forventningar til det regionale nivået. Den kulturelle skolesekken skal bli meir kulturminneretta, vi skal samarbeida med frivillige organisasjonar og musea, vi skal handsame fredingssaker raskare og på relativt korte fristar, vi skal skjøtte og tilrettelegge våre kulturminne, osb. Det meste av dette må den regionale forvaltninga gjere sjølv – med egne midlar og arbeidskraft.

Når det gjeld det regionale nivået, seier meldinga vidare at det ”... vil være behov for et forvaltningsnivå som sikrer regional forvaltning av kulturminneoppgavene” (s 77), og det vert gjort framlegg om at det regionale nivået må tilførast større ressursar. I tillegg ser regjeringa føre seg at det vil vere mogeleg å overføre meir mynde og fleire oppgåver frå Riksantikvaren. Dette ser fylkesrådmannen som både positivt og naudsynt, men føreset at det vert ei reell overføring av mynde frå stat til region, og at det føl ressursar med.

Regjering og Storting har elles tidlegare – i fleire samanhengar - bede det regionale nivået prioritere utviklingstiltak og rolla som utviklingsaktør i åra framover. Fylkesrådmannen undrar seg over kvifor dette ikkje i større grad er vektlagt i meldinga. Innanfor nettopp rolla som regional utviklingsaktør, høver partnarskapsmodellen særleg godt. Heller ikkje denne arbeidsforma er nemnt i meldinga. Partnarskapsarbeidet vil nemleg vere særleg godt eigna til å erstatte den tradisjonelle og forelda forvaltningsnivåtenkinga til fordel for ein framtidsretta samarbeidsmodell tufta på likeverdige partar – noko partnarskapsmodellen er eit uttrykk for.

Identitet og byrgskap

Men framfor alt handlar kulturminne om identitet og byrgskap. Spørsmål om identitet og felles historie har vore etter måten lite framme i norsk regiondebatt. Identitet som faktor for regionbygging er nok kanskje viktigare enn tidlegare tenkt. Derfor er nettopp ein politikk for forvaltning av vår kulturarv sentral òg i ein eventuell prosess for å skape eit Vestland som ei felles geografisk, forvaltningsmessig og politisk eining.

Avsluttande merknader

Fylkesrådmannen vil be Vestlandsrådet slutte seg til at det er avgjerande viktig at det regionale nivået i framtida får eit meir samla og heilskapleg ansvar – politisk, fagleg og ressursmessig – for kulturminnevernet, innanfor nasjonale mål og rammer. Men for å få til ei god og heilskapleg forvaltning av kulturminna, må det likevel tilførast meir midlar og gje større handlingsrom på lokalt og regionalt nivå. Det er behov for både faglege nettverk og støttefunksjonar. Målet må òg vere å få til meir formidling enn vi i dag har rom for.

Fylkesrådmannen vil òg be Vestlandsrådet signalisere eit ønskje om at Vestlandsrådet tek på seg eit ansvar for å vere ein prøveregion for ein meir samla og heilskapleg regional kulturminnepolitikk i framtida.